

آئین نامه اجرایی قانون حفاظت در برابر اشعه (مصوب ۱۳۶۹/۰۲/۰۲ هیات وزیران)

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۶۹/۲/۲ بنا به پیشنهاد شماره ۳۲۳۵۲/۳۰ مورخ ۱۳۶۸/۹/۸ سازمان انرژی اتمی ایران آئیننامه اجرایی قانون حفاظت در برابر اشعه مصوب ۱۳۶۸ را بشرح زیر تصویب نمود.

ماده ۱ - هدف:

این آئین نامه بمنظور حسن اجرای قانون حفاظت در برابر اشعه مصوب ۱۳۶۸ تنظیم و تدوین گردیده است.

ماده ۲ - تعاریف:

- ۱ - قانون در این آئیننامه به قانون حفاظت در برابر اشعه اطلاق می گردد.
- ۲ - «پرتوهای یونساز» از نظر حفاظت در برابر اشعه به پرتوهائی مثل ایکس، گاما، بتا، نوترون، آلفا و ذرات اتمی دیگر اطلاق می گردد که قادر به یونسازی در ماده می باشند.
- ۳ - «پرتوهای غیر یونساز» از نظر حفاظت در برابر اشعه به پرتوهائی مثل ماوراء بنفش، مادون قرمز، میکروویو، لیزر، امواج رادیویی و نظائر آن اطلاق می گردد که قادر به یونسازی در ماده نمی باشند.
- ۴ (اصلاحی ۱۳۸۶/۰۷/۱۵) - «پروانه اشتغال» یک سند رسمی است که توسط «واحد قانونی» بر اساس مندرجات فصل دوم قانون، در رابطه با مفاد ماده (۳) آن و در صورت رعایت کلیه مقررات قانون و این آئیننامه و استانداردها، ضوابط و دستورالعملهای حفاظت در برابر اشعه غیر از مواردی که بموجب استانداردهای پایه مستثنی شده است، برای مدت مشخص بر اساس ضوابط واحد قانونی صادر می گردد.
- ۵ - «دارنده پروانه اشتغال» یک شخص است که پروانه را از «واحد قانونی» بر اساس مفاد فصل دوم قانون جهت اقدامات لازم مندرج در آن دریافت می دارد.
- ۶ - «شخص» به هر شخص اعم از حقیقی یا حقوقی و یا نماینده رسمی و یا قائم مقام هر یک از آنها اطلاق می گردد.
- ۷ (اصلاحی ۱۳۸۶/۰۷/۱۵) - «پرتوکار» به شخص حقیقی اطلاق می گردد که حسب وظیفه با منابع مولد اشعه بطور مستمر و فیزیکی در ارتباط باشد که شامل پرتوکاران گروه الف و گروه ب می گردد.
- الف - پرتوکار گروه الف : به شخص حقیقی اطلاق می گردد که در شرایطی کار می کند که در سالیانه آن می تواند از ۳/۰ حد دز معادل سالانه تجاوز نماید.
- ب - پرتوکار گروه ب : به شخص حقیقی اطلاق می گردد که در شرایطی کار می کند که معمول دز دریافتی سالانه وی از ۳/۰ حد دز معادل سالانه تجاوز نمی نماید.
- ۸ (الحاقی ۱۳۸۶/۰۷/۱۵) - استانداردهای پایه : منظور حفاظت در برابر پرتوهای یونساز و ایمنی منابع پرتو - استانداردهای پایه دارای شماره ثبت ۷۷۵۱ سال ۱۳۸۴ از موسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران) برای پرتوهای یونساز و پرتوهای غیر یونساز - حدود پرتوگیری» (دارای شماره ثبت ۸۵۶۷ سال ۱۳۸۵ از مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی [صنعتی] ایران) برای پرتوهای غیر یونساز در صورت اصلاح آخرین نسخه اصلاح آنها قابل استناد است.

ماده ۳ (اصلاحی ۱۳۸۶/۰۷/۱۵) - انجام هرگونه فعالیت در ارتباط با موارد مندرج در بندهای ۱، ۲، ۳ و ۴ ماده (۳) قانون که در استانداردهای پایه بعنوان موارد مستثنی شده تعیین شده نیاز به اخذ پروانه اشتغال ندارد.

تبصره (الحاقی ۱۳۸۶/۰۷/۱۵) - واحد قانونی می تواند عدم الزام به اخذ پروانه را مشروط به رعایت مواردی نماید که در دستورالعملها مشخص می شوند.

ماده ۴ - مسئول فیزیک بهداشت باید دارای حداقل درجه دیپلم در یکی از رشته های علمی و فنی با سابقه کار مؤثر در رشته حفاظت در برابر اشعه و گذراندن دوره های آموزشی تخصصی با تشخیص واحد قانونی بوده و از سلامت جسمی و روحی کامل برخوردار باشد.

تبصره - در امور ویژه کار با اشعه مثل پرتو درمانی، پزشکی هسته ای، مراکز بزرگ رادیولوژی، مراکز هسته ای و دانشگاهها، حداقل تحصیلات مسئول فیزیک بهداشت درجه کارشناسی در رشته های علمی و فنی در رابطه با پرتوها خواهد بود.

ماده ۵ - شخص مسئول لازمست در رشته مربوط به حوزه پروانه مورد درخواست دارای حداقل تحصیلات کارشناسی در یکی از رشته های علمی و فنی در رابطه با پرتوها بوده و از سلامت جسمی و روحی کامل برخوردار باشد.

تبصره ۱ (اصلاحی ۱۳۸۶، ۰۷، ۱۵) - در شرایط ویژه در امور غیرپزشکی و کمبود متخصص در رشته مربوطه، دارندگان مدرک تحصیلی کارشناسی در یکی از رشته های علمی و فنی و موفقیت در آزمونهای مربوطه با تشخیص واحد قانونی می توانند به عنوان شخص مسئول انجام وظیفه نمایند.

تبصره ۲ (اصلاحی ۱۳۸۶، ۰۷، ۱۵) - در امور تشخیص و درمان پزشکی شخص مسئول لازمست دارای تحصیلات و شرایط مشخص شده در ضوابط و دستورالعملهای وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد.

ماده ۶ (اصلاحی ۱۳۸۶، ۰۷، ۱۵) - جهت صدور پروانه اشتغال باید اقدامات زیر بر حسب مورد بر اساس ضوابط واحد قانونی توسط متقاضی دارنده پروانه کسب انجام شده و مدارک لازم حداقل دو ماه قبل از اقدام نسبت به مفاد ماده (۳) قانون به واحد قانونی ارائه گردد.

الف - طبق ماده ۵ فصل دوم قانون، معرفی یکنفر بعنوان شخص مسئول و یکنفر بعنوان مسئول فیزیک بهداشت با سطح تحصیلی و تخصصی مذکور در مواد ۴ و ۵ این آئیننامه با ارائه مدارک تحصیلی و تخصصی و سوابق کار با اشعه .

ب - ارائه اطلاعات جامع طرح در رابطه با کار با اشعه که پروانه جهت آن درخواست شده است با توجیه و توصیف ضرورت انجام طرح و مزایای آن برای جامعه در مقایسه با سایر روشهای موجود به طوریکه پرتوگیری کارکنان و مردم جامعه به «هرچه کمتر مواجه شدن» کاهش یابد.

ج - ارائه گزارشهای علمی و فنی شامل نقشه های ساختمانی، تأسیسات، سیستم دفع فاضلاب و پسمان و غیره بر حسب لزوم.
د - ارائه مشخصات فنی کامل وسائل، دستگاهها و تأسیساتی که جهت کار با اشعه مورد استفاده قرار می گیرد) بالصاق نقشه ها، کاتالوگ، محاسبات و غیره)

ه - ارائه فهرست کاملی از وسایل و تجهیزات ایمنی حفاظتی مورد استفاده در طرح.

و - در صورتیکه طرح موردنظر امکان پرتوزائی محیط را دارد ارائه گزارش محیطی و طرح جامع تجهیزات موردنیاز جهت جلوگیری از آلودگی محیط و سیستمهای اندازه گیری مربوط.

ز - ارائه دستورالعمل اوژانس بمنظور مقابله با سوانح در شرایط اضطراری .

ح - ارائه مدارک تحصیلی و تجربی و بازآموزی و آموزش پرتوکاران و کارکنان مربوطه .

ط - ارائه موافقت اصولی وزارتخانه، سازمان و یا هر ارگان ذیربط.

تبصره - درخواست صدور پروانه هیچگونه تعهدی برای واحد قانونی جهت صدور پروانه در صورتیکه درخواست کننده دارای شرایط لازم و کافی نباشد ایجاد نمی نماید.

ماده ۷ - دارنده پروانه اشتغال مکلف است دو ماه قبل از انقضای مدت اعتبار پروانه خود درخواست تمدید نماید.

ماده ۸- وقتی مطابق مقررات این آئیننامه درخواست تمدید پروانه می گردد پروانه فعلی در صورتیکه قبلاً طبق مفاد ماده (۱۷) قانون به حالت تعلیق درنیامده و یا لغو شده باشد، تا زمان تمدید و یا صدور پروانه جدید و یا لغو آن اعتبار خواهد داشت.

ماده ۹- در موارد خاص کار با اشعه با فعالیت محدود (از نظر تعداد منابع، انرژی، پرتودهی و کاربرد) بر اساس استانداردهای واحد قانونی و در صورتیکه واحد قانونی تشخیص دهد که قوانین، مقررات، استانداردها و ضوابط و دستورالعملهای حفاظت در برابر اشعه می تواند بخوبی توسط یک یا دو شخص انجام پذیرد، یک یا دو نفر شخص حقیقی واجد شرایط می توانند مسئولیت شخص حقیقی دارنده پروانه، شخص مسئول و مسئولیت فیزیک بهداشت را بعهده بگیرند.

ماده ۱۰- بطور کلی اخذ پروانه شامل ارسال درخواست کتبی با مدارک موردنیاز، ثبت درخواست، بررسی درخواست، بازرسی مجوز اولیه و مجوز بهره برداری است. گذراندن این مراحل با عنایت به پیچیدگی کار با اشعه از ضروریات علمی و فنی است.

ماده ۱۱- در موارد کار با اشعه بطور محدود و یا برای مدتی که از یکسال تجاوز نکند یا در موارد خاص و بر حسب ضرورت با تشخیص واحد قانونی، بجای پروانه می تواند مجوز مدت دار با شرایط مندرج در آن صادر گردد.

ماده ۱۲- شخص مسئول مکلف است به پیامدهای ناشی از عدم رعایت مفاد قانون و این آئیننامه آگاه بوده و مسئولیتهای مربوط را بپذیرد.

ماده ۱۳- مسئول فیزیک بهداشت مکلف است وظایف حفاظت در برابر اشعه فعالیت محدود پروانه را بعهده داشته و مسئولیتهای مربوطه را آگاهانه بپذیرد.

ماده ۱۴- دارنده پروانه اشتغال، شخص مسئول و پرتوکاران مکلف اند دستورالعملهای و توصیه های مسئول فیزیک بهداشت را بر اساس قوانین، مقررات، آئیننامه ها، استانداردها و توصیه های واحد قانونی پذیرفته و به اجراء درآورند و نیازهای مربوط به حفاظت اشخاص حوزه پروانه را در اختیار وی قرار دهند.

ماده ۱۵- طبق ماده (۹) قانون، دارنده پروانه اشتغال مکلف است کلیه افرادی را که بکار با اشعه گمارده می شوند، قبل و بعد از استخدام و بصورت دوره ای در طول استخدام و یا در شرایط اضطراری، تحت معاینه ها و آزمایشهای پزشکی لازم و آزمایشهای تخصصی قرار داده و مدارک مربوطه را در اختیار واحد قانونی قرار دهد.

تبصره ۱ - آزمایشها و معاینه های پزشکی اولیه نباید زودتر از یک ماه قبل از شروع کار با اشعه انجام شده باشد.

تبصره ۲ - جهت هر شخص پرتوکار تحت پوشش پروانه لازمست یک پرونده شخصی که حاوی کلیه اطلاعات فردی از جمله سوابق پرتوگیری و نتایج آزمایشها و معاینه های پزشکی باشد تشکیل گردد.

تبصره ۳ - در صورتیکه در هر مرحله بر اساس آزمایشها و معاینه های پزشکی تشخیص داده شد که ادامه کار با اشعه برای شخص زیان آور است لازم است توسط شخص مسئول و مسئول فیزیک بهداشت از ادامه کار وی با اشعه جلوگیری گردد.

تبصره ۴ - از پرتوکاران گروه الف لازمست حداکثر هر شش ماه یکبار و از پرتوکاران گروه ب حداکثر هر یکسال یکبار و از هر دو گروه در شرایط اضطراری آزمایش و معاینه های کامل پزشکی برحسب تشخیص و توصیه «واحد قانونی» بعمل آید.

تبصره ۵ - آزمایشها و معاینه های پزشکی لازمست بر اساس دستورالعمل واحد قانونی به عمل آید.

تبصره ۶ - در صورتیکه یک پرتوکار محل کار را تغییر دهد لازم است سوابق کار با اشعه، پزشکی و پرتوگیری وی عیناً به محل کار جدید منتقل شود.

ماده ۱۶- دارنده پروانه اشتغال مکلف است در صورت بروز سانحه و یا پرتوگیری مشکوک هر شخص حقیقی ناشی از کار با اشعه حوزه پروانه خود را مورد آزمایشها و معاینه های پزشکی قرار داده و مراقبتهای پزشکی لازم را تا حصول اطمینان از سلامت وی ادامه دهد.

تبصره ۱ - کلیه هزینه آزمایشها و معاینه های پزشکی قبل از استخدام و دوره ای و شرایط اضطراری بعهده دارنده پروانه اشتغال است.

ماده ۱۷- اشخاص بین ۱۶ تا ۱۸ سال سن مشغول در دوره های آموزشی و پژوهشی می توانند فقط در گروه کاری (ب) مشروط بر اینکه قوانین و مقررات و استانداردهای حفاظت در برابر اشعه را رعایت نمایند با کسب مجوز از واحد قانونی از مفاد بند یک ماده (۱۰) فصل دوم قانون مستثنی گردند.

ماده ۱۸- بهای خدمات ارائه شده از طرف واحد قانونی تا ارسال تعرفه جدید طبق تعرفه مصوب ۱۸/ ۳/ ۶۷ هیأت وزیران دریافت می گردد.

ماده ۱۹- بمنظور اجرای بند (۳) ماده (۲۰) مقررات ویژه قانون، موارد زیر لازم الاجرا است .

۱- خدمت و افزایش خدمت قابل احتساب در بند (۳) ماده (۲۰) قانون حداکثر ۳۰ سال خواهد بود.

۲ - تشخیص نهائی سوابق کار با اشعه و احتساب افزایش خدمت به تأیید واحد قانونی می باشد.

۳ - هرگاه شخصی بر طبق مقررات این آئیننامه بازنشسته و بعد معلوم شود که بر اساس تقلب و مدرک سازی به این استحقاق رسیده است از امتیاز بند (۳) ماده (۲۰) کلاً محروم و مکلف به پرداخت کلیه وجوهیست که به وی پرداخت شده و خسارات ناشی از آن از وی اخذ خواهد شد.

ماده ۲۰- احتساب سوابق کار با اشعه جهت بازخرید، بازنشستگی، از کارافتادگی و تعیین حقوق و طبقه به شرح زیر می باشد:

الف- کارکنان با پرتو گروه الف به ازاء هر سال خدمت یکسال افزایش خدمت مورد قبول تا حداکثر ده سال.

ب - کارکنان با پرتو گروه (ب) به ازاء هر سال خدمت ۶ ماه افزایش خدمت مورد قبول تا حداکثر پنج سال

تبصره ۱ - در مورد افرادی که قبل از تصویب قانون با تشخیص واحد قانونی بطور مستمر بکار با اشعه اشتغال داشته اند فقط بند (۳) ماده (۲۰) قانون لازم الاجرا است .

ماده ۲۱- هر شخصی که بر اساس مفاد مقررات قانون و این آئیننامه بازنشسته می گردد، مجاز به اشتغال مجدد بکار با اشعه نخواهد بود.

ماده ۲۲- بمنظور اجراء مفاد مندرج در ماده (۲۰) قانون (باستثنای بند ۳) به افرادی که بطور مستمر به کار با اشعه اشتغال دارند بر حسب مورد مزایای زیر تعلق می گیرد و از تاریخ تصویب قانون (تاریخ ۲۰/ ۱/ ۱۳۶۸) لازم الاجرا است.

الف- به پرتوکاران گروه الف تا میزان حداکثر ۱۰۰٪ مزایای مندرج در بندهای ۱ و ۲ و ۴ ماده ۲۰ قانون طبق شرایط زیر:

- بر حسب تجربه و تبحر در کار با اشعه تا ۲۰٪.

- بر حسب داشتن گرایش هسته ای در دوران تحصیل و یا گذراندن دروس فیزیک بهداشت و یا فیزیک پزشکی یا دوره های تخصصی حفاظت در برابر اشعه تا ۲۰٪.

- بر حسب بکار بردن وسائل حفاظت در برابر اشعه فردی و وسائل حفاظتی موردنیاز تا ۱۰٪.

- بر حسب شرایط کار حداکثر تا ۵۰٪.

باید توسط دارندگان پروانه اشتغال اعمال و پرداخت گردد.

ب- به پرتوکاران گروه (ب) تا میزان حداکثر ۶۰٪ مزایای مندرج در بندهای ۱ و ۲ و ۴ ماده ۲۰ قانون طبق شرایط زیر:

- بر حسب تجربه و تبحر در کار با اشعه تا ۱۵٪.

- بر حسب داشتن گرایش هسته ای در دوران تحصیل و یا گذراندن دروس فیزیک بهداشت و یا فیزیک پزشکی یا دوره های تخصصی حفاظت در برابر اشعه تا ۱۰٪.

- بر حسب بکار بردن وسائل حفاظت در برابر اشعه فردی و وسائل حفاظتی مورد نیاز تا ۱۰٪.

- بر حسب شرایط کار تا حداکثر ۳۵٪.

باید توسط دارندگان پروانه اشتغال اعمال و پرداخت گردد.

تبصره ۱- مزایای فوق الذکر در صورت تغییر شرایط این آئیننامه و یا شرایط کاری شخص لازم التعمیر است .

ماده ۲۳ (اصلاحی ۱۳۸۶/۰۷/۱۵) – علاوه بر احکام مندرج در این آیین نامه در موارد ضروری و در چهارچوب قانون و این آیین نامه و با رعایت سایر مقررات، دستورالعملها و ضوابط لازم از جمله ضوابط مربوط به اصول حفاظت در برابر اشعه، پروانه و مسئولیتهای آن، پرتوگیری شغلی، پزشکی، مردم و مقررات ایمنی منابع پرتو با تصویب واحد قانونی ابلاغ خواهد شد.

ماده ۲۴ (الحاقی ۱۳۸۶/۰۷/۱۵) – با توجه به تغییرات سریع در دانش حفاظت در برابر اشعه، مقررات این آئیننامه می تواند هر دو سال یکبار و بر حسب ضرورت و اضطرار طبق تشخیص “واحد قانونی” و پس از تصویب دولت مورد تجدیدنظر قرار گیرد.